Günümüz Dünyasında Merhametsizlik Sorunu

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ

Ayrıca iman edip birbirlerine sabrı ve merhameti öğütleyen kimseler var ya, işte onlar Ahiret mutluluğuna ereceklerdir. (Beled, 91/17-18)

Beled Sûresi'nde; onca nimet veren Allah'a karşı nankörlük yapan, eğri yol ile doğru yol kendisine açıkça belli olduktan sonra iyinin karşısında tavır takınan bir müşrik tipolojisi çizilmektedir.

Doğru yola ulaşmak için geçilmesi gereken bir sarp yokuştan bahseden ayetler, bu sarp yokuştan kastın köle azat etmek, açlığın kol gezdiği zamanda yetimi, öksüzü, aç ve açığı, fakiri fukarayı doyurmak ve iman ederek sabır ve merhamet öğütleyen kimselerden olmak olduğunu söyler. Sonra da bunları başaranların ahiret mutluluğuna erecekleri vurgulanır.

Değerli Müslümanlar!

Merhamet, insani özümüzü en çok besleyen ve gürleştiren değerlerin başında gelir. Öyle ki, insan olmakla merhametli olmak arasındaki ilişki denizle su arasındaki ilişki gibidir. Nasıl ki su olmadan denizin varlığından söz edilemezse, merhamet sahibi olmayan insanın da yaratılış amacına uygun bir hayat sürdüğünden bahsedilemez.

İnsan her şeyden çok içinde beraber yaşayacağı toplumun merhametine muhtaçtır. Merhamet duygusu olmadan insanların ve toplumların huzurlu bir şekilde yaşamaları mümkün değildir.

Merhametli bireylerden oluşan ailelerin yetiştireceği çocuklar da merhametli olacak. Merhametin eksik olduğu veya hiç olmadığı ortamlarda yetişen çocuklar ise, başta kendisi olmak üzere yakın ve uzak çevresindeki bireylerle ilişkilerinde mutluluk ve esenlik yerine huzursuzluğun, sevgi ve şefkat yerine kin ve nefretin habercisi, hatta hazırlayıcısı olacaktır.

Ebû Musa el-Eş'arî (r.a)'den nakledildiğine göre o, tüm hayatını merhamet üzere yaşamış olan Allah'ın Rasulü (s.a.v)'in, لَنْ تُؤْمِنُوا حتى تراحمُوا "**Allah'a yemin ederim ki, birbirinize merhamet etmediğiniz müddetçe iman etmiş olmazsınız" dediğini işitir. Sahabilerin** قالوا : يا رسولَ اللهِ ! كلُّنا رَحِيمٌ . "**Ya Rasûlallah! Hepimiz merhametliyiz." demeleri üzerine Peygamberimiz (sav):** قال : إنَّهُ ليس برَحْمَةِ أَحَدِكُمْ صاحبَهُ ، ولَكِنَّها رَحْمَةُ العَامَّةِ "**Benim kastettiğim merhamet, sizin anladığınız anlamda yalnızca birbirinize olan merhametiniz değil, bilakis bütün yaratılanlara şamil olan merhamettir"** buyurur. (Taberânî 3/140; Hâkim, 7310)

Bu hadis merhametin sadece yakınımızda olanı duymak ve görmek olmadığını bundan daha yüce bir değer olduğunu dikkatlerimize sunar.

Hem bir eğitim hem de bir yaptırım aracı olarak insanın doğasının disipline edilmesine ve merhamet duygularının oluşmasına en büyük katkıyı dinler sunarlar.

Ruhlara, gönüllere ve vicdanlara hitap ederek vicdansızlık ve merhametsizliği önleyen, rahmet ve merhametin yaygınlaşmasını ve gönüllere yerleşmesini sağlayan en önemli etken de sahih dindir.

Son peygamber Hz. Muhammed (sav)'in gönderilişi bütün zalimlik ve merhametsizliklere karşı bir meydan okumadır. Yüce Rabbimiz onu âlemlere rahmet olarak göndermiştir: وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ "**(Ey Peygamber!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."** (Enbiyâ, 21/107)

Merhamet, Allah'ın insanların içine koyduğu bir iyilik aracı olup asıl amaç muhtaç ve çaresizlere yardım edip sıkıntılarını gidermektir.

Büyük İslam mütefekkiri imamı Gazali, bir kimseye gerçek anlamda merhametli denilebilmesi, dolayısıyla acıma duygusunun ahlâkî bir değer taşıması için onun acıdığı kişinin ihtiyacını gücü ölçüsünde karşılaması, bunu da hür iradesiyle yapması gerektiğini belirtir (*el-Maḳṣadü'l-esnâ*, s. 38).

Bu açıdan bakıldığında bir kimseye acıyan kişi, eğer bu acımanın verdiği elemden kendisini kurtarmak ve rahatlamak için ona yardım ederse merhamette kemale ulaşmış sayılmaz; çünkü merhamette kemal, kişinin kendisini değil muhtaç ve çaresiz olanı rahata kavuşturmayı amaçlamasıdır (Gazzâlî, s. 39; Fahreddin er-Râzî, *Levâmiʿu'l-beyyinât*, s. 119).

Bazı âyetlerde merhamet kavramı insanlar arasındaki acıma duygusunu ve bu duygudan kaynaklanan iyiliği ifade etmektedir.

Meselâ Hz. Peygamber'in müminlere karşı çok şefkatli ve merhametli olduğu:

لَقَدْ جَاءكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

"Andolsun, size içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona ağır gelir, size çok düşkündür, müminlere karşı şefkat ve merhamet doludur."

Yine Resûlullah'ın ve müminlerin birbirlerine karşı merhametli, inkârcılara karşı sert ve tavizsiz oldukları

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاء عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاء بَيْنَهُمْ

O, Allah'ın elçisi Muhammed'dir. Onunla beraber olanlar da kâfirlere karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler. (el-Feth 48/29)

Başka bir ayeti kerimede Allah'ın karı-koca arasına sevgi ve merhamet koyduğu bildirilmektedir:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Onlara ısınıp kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranıza sevgi ve şefkat duyguları yerleştirmesi de O'nun kanıtlarındandır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır. (er-Rûm 30/21)

Yine kuranı kerimde evlâtlara, yaşlı ana babalarının üzerine merhamet kanatlarını germeleri emredilmektedir:

Onlara merhametle ve alçak gönüllülükle kol kanat ger. "Rabbim! Onlar nasıl küçüklükte beni şefkatle eğitip yetiştirdilerse şimdi sen de onlara merhamet göster" diyerek dua et. (el-İsrâ 17/24)

İslam dinin ikici büyük kaynağı olan peygamber efendimiz Hz. Muhammet (a.s)'in hadislerinde de rahmet ve merhamet hem Allah'ın kullarına lütuf ve ihsanı hem de insanların birbirlerine ve diğer canlılara karşı şefkat, ilgi ve yardımları için kullanılmaktadır.

Ayrıca gerek Kur'an'da gerekse hadislerde başka ifadelerle de insanlar birbirlerine ve diğer canlılara şefkat ve merhamet göstermeye teşvik edilmiştir.

Özellikle Mekke döneminin ilk yıllarında zenginlik, asalet gibi maddî ve dünyevî imkânların en yüksek değer ölçüsü olarak kabul edildiği, âciz ve kimsesizlere karşı ilgisizlik ve acımasızlığın hüküm sürdüğü bir ortamda inen âyet ve sûrelerde ağırlıklı olarak Allah'ın birliği, kudreti ve lutufkârlığı ile âhiret konularının yanında nesep, servet ve sosyal statü farkı gözetmeden herkese karşı sevgi ve merhamet duygularıyla yaklaşmayı, bilhassa yoksulları ve kimsesizleri koruyup gözetmeyi, nihayet toplumda bir merhamet ve sevgi ahlâkı geliştirmeyi hedefleyen hükümler geniş yer tutar.

Bu dönemde nâzil olan pekçok âyette kimsesiz ve çaresizler karşısında ilgisiz kalanlar, acımasız davrananlar (el-Fecr 89/17-26; el-Leyl 92/8-11; el-Mâûn 107/1-7), haksız yollarla yetimlerin mallarını yiyenler

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

“Yetimlerin mallarını haksız olarak yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş dolduruyorlar. Zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir”(en-Nisâ 4/10), kız çocuklarından utanç duyanlar

- وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ
- يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ

“Onlardan birine bir kız müjdelendiğinde, öfkelenerek yüzü mosmor kesilir. (Aklınca) verilen müjdenin kötülüğünden dolayı halktan gizlenir. Böyle bir alçaltıcı duruma rağmen onu yanında mı tutsun yoksa toprağa mı gömsün! Görün işte, ne kötü yargıda bulunuyorlar!” (en-Nahl 16/58-59) ve onları acımasızca öldürenler (et-Tekvîr 81/8-9) ağır şekilde eleştirilmiştir.

Müminler için bir ahlâk örneği olarak gösterilen Hz. Peygamber’e özellikle çevresindeki yoksul ve kimsesizlere merhametli davranması, onları incitmekten sakınması, sıkıntılarını giderme imkânı bulamadığı durumlarda bile güzel sözle gönüllerini alması öğütlenmiş, aksine davranması halinde zalimlerden olacağı uyarısında bulunulmuştur (el-En‘âm 6/52; el-İsrâ 17/28; el-Kehf 18/28; Abese 80/1-4).

Resûl-i Ekrem’in müminlere karşı engin merhametini ve düşkünlüğünü özetleyen ifadeler (et-Tevbe 9/128) aynı zamanda Müslümanlar için de bir ahlâk modeli ortaya koymaktadır.

Resûlullah’ın insanlara karşı yumuşak davranması “Allah’tan bir rahmet” olarak değerlendirilmekte

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللّهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّهِ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“Sen onlara sırf Allah’ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onların bağışlanmasını dile, iş hakkında onlara danış, karar verince de Allah’a güven, doğrusu Allah kendisine güvenenleri sever”.(Âl-i İmrân 3/159)

Gerek bollukta gerekse darlıkta mallarından hayra harcayanlara, kin ve öfkelerini bastıranlara ve insanları affedenlere genişliği gökler ve yer kadar olan bir cennet vaat edilmektedir:

وَسَارِعُواْ إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاء وَالضَّرَّاء وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Rabbinizin mağfiretine mazhar olmak ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup gökler ve yer kadar geniş olan cennete girmek için yarışın!

Onlar (takvâ sahipleri) bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yenerler, insanları affederler. Allah işini güzel yapanları sever. (Âl-i İmrân 3/133-134)

Ashabı Suffeden olan ve en fazla hadis rivayet eden ashabın önde gelenlerinden Ebu Hureyre’nin rivayet ettiği Hz. Peygamber’in,

عن جرير بن عبد الله -رضي الله عنه- مرفوعاً: «مَنْ لا يَرْحَمِ النَّاسَ لا يَرْحَمْهُ اللهُ»

“İnsanlara merhamet etmeyenlere Allah da merhamet etmez” (Buhârî, “Tevḥîd”, 2, “Edeb”, 18; Müslim, “Feżâʾil”, 66);

عن أبي هريرة -رضي الله عنه-: «مَنْ لَا يَرْحَم لَا يُرْحَمُ!».

“Merhamet etmeyene merhamet edilmez” (Buhârî, “Edeb”, 18; Müslim, “Feżâʾil”, 65) şeklindeki hadisleri İslâm ahlâkının karakteristik ifadelerindendir.

Resûlullah müminleri birbirini sevmekte, birbirine acımakta, organlarından biri hastalandığında diğerlerinin de bu yüzden elem çekip uykusuz kaldığı vücuda benzetmiştir:

وعن النُّعْمَانِ بنِ بشِيرٍ رضي اللَّه عنهما قال : قال رسولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وتَرَاحُمِهِمْ وتَعاطُفِهِمْ ، مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَداعَى لهُ سائِرُ الْجسدِ بالسهَرِ والْحُمَّى » متفقٌ عليه

Numân İbni Beşir *(r.a)'den* rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Mü’minler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.” (Müslim, Birr 66)

Hiçbir zaman çocuklarını öpmediklerini söyleyenlere, “Allah kalplerinizden merhamet duygusunu çekip almışsa ben ne yapabilirim?” diyerek üzüntüsünü belirtmiş (Buhârî, “Edeb”, 18), Müslümanların her alanda ilişkilerini sevgi, merhamet, yardımlaşma ve dayanışma yönünde geliştirmelerini, sıkıntılarını paylaşmalarını emretmiştir. (Buhârî, “Îmân”, 7).

Aynı duyarlılığı hayvanlar konusunda da göstererek zor durumdaki bir hayvanı kurtaran kişinin bu sayede cenneti hak ettiğini (Buhârî, “Meẓâlim”, 23,), bir hayvanı ölüme terk edenin de cehennemlik olduğunu (Buhârî, “Bedʾü’l-ẖalḳ”, 16,) bildirmiş, atış tâlimi yaparken canlı hayvanı hedef alanları lânetlemiştir. (Buhârî, “Ẕebâʾiḥ”, 25;)

Hadis mecmualarında ve diğer ilgili kaynaklarda yüzlerce örneği bulunan bu tür hadisler İslâmiyet’in bir merhamet dini olduğunu gösteren belgelerdir.

Varlık âlemi, rahman ve rahim olan Yüce Allah’ın rahmet ve merhameti ile var olmuş ve yine O’nun sonsuz rahmet ve merhametiyle varlığını devam ettirmektedir. Kur’an-ı Kerim’de:

وَلَوْلاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ

“Allah’ın lütuf ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı ve Allah çok esirgeyici ve çok merhametli olmasaydı haliniz nice olurdu?” buyrulmuştur.

Merhamet ve şiddet farklı alanlarda farklı derecelerde ortaya çıkar.

Bir kişinin çocuk, kadın, yaşlı, yetim olması veya etnik kökeni, ırkı, dini, sosyal sınıfı gibi faktörler etkilidir.

Toplum bir kişinin haklı dahi olsa kadına şiddet göstermesini hoş görmez, erkeğe olan şiddeti ise mazur görebilir.

Yetim bir çocuğa gösterilen merhamet ile aynı yaştaki bir başka çocuğa gösterilen merhamet aynı değildir.

Burada çoğunlukla belirleyici olan toplumdur. Dolayısıyla merhamet gibi eksikliğini gördüğümüz bir duygu hakkında tahliller yaparken –biraz da zorunlu olarak- toplumsal yapıya bakmamız gerekecektir.

Acıma duygusunu yitirmiş bir kalbin ilk kurbanı kendi sahibidir.

Böyle bir kalbi, dünyanın hiçbir maddi imkânı tatmin edemez, huzura kavuşturamaz.

Bizim temel derdimiz kendimize acımayışımızdır. Nefse itaat ve isyanlarla, ruha hakkını veremeyip maddenin demir kafesine tıkılıp kalmakla kendimize karşı en büyük merhametsizliği işliyoruz. İstemesek de, kendimize reva gördüğümüz merhametsizlikten nesillerimiz de nasibini alıyor.

Çocuklarımızı sevgi ve şefkatten mahrum bırakmamız merhametsizliği ele veren bir davranış oluyor. (Buhari, Edeb, 19.) En büyük merhametsizliği en çok sevdiklerimize karşı sergiliyoruz.

Maalesef merhametsizliğin giderek arttığı bir dünyada yaşıyoruz.

Dünyanın pek çok bölgesinde yaşanan ve tüm insanlığın gözleri önünde cereyan eden savaşlar, terör olayları, şiddet, baskı ve tahakkümler, çevrenin bilinçsizce tahribi insanlığı gitgide bir şiddet sarmalına sürüklüyor.

Özünde şefkat ve merhameti barındıran, daha dünyaya geldiğinde en az anne sütü kadar şefkat ve merhamete muhtaç olan insan, kendinden uzaklaşıyor, fıtratına yabancılaşıyor. Kuşkusuz bu durum günümüz insanını tedirgin ediyor, insanların günlük hayatlarını rahatça yaşamalarına ve neredeyse hiç tedirgin olmadan sokağa çıkmalarına fırsat vermiyor.

Yaşanan bu acı tablo, şefkat ve merhameti yeniden kuşanmayı ve özümüzde var olan merhamet duygusunu tekrar ele almayı ve tabir yerindeyse bir merhamet seferberliğinde bulunmayı gerekli kılıyor.

Merhametsizliğin doğurduğu sonuç şiddet, şiddetin doğurduğu sonuç ise nefrettir. Tarih boyunca insanlık merhametin ürününü muhabbet, şiddetin ürününü ise nefret olarak soluklamıştır. Bu yüzden cahiliye toplumlarının en büyük problemi merhametten mahrumiyet ve şiddettir. Aile içi şiddetten toplumlararası şiddete kadar her türlü şiddet sarmalı, insanlığı kanser gibi kemiren nefret tohumları ekmektedir.

İlahî dinlerin insanlığa öğrettiği hasletlerin başında merhamet duygusu gelir. İnsan merhameti kuşandığı zaman başkalarının farkında varıyor, başkalarının farkına varınca da kendisi için istemediğini kardeşi için de istemiyor. Peygamberimiz Hz. Muhammet bu hususu bir hadise şeriflerinde şöyle ifade etmişlerdir:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتى يُحِبَّ لأَخِيهِ مَا يُحبُّ لِنَفْسِهِ

"Sizden biri, kendi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe gerçek imana eremez." (İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi,: 2/248.)

Empati yapan, kendisini başkasının yerine koyan hiçbir merhamet ehli, toplumda açlar varsa karnını doyuramaz; üşüyenler varsa ısınamaz; ağlayanlar varsa gülemez, evini, yurdunu ve ülkesini kaybedip başka yerlere sığınan mülteciler varken rahat edemez.

Merhameti zaman mekân ve imkân sınırlamaz. Hayatın her alanında; aile içinde, mescitte, sokakta, işte hatta savaşta bile merhametsiz olamaz, olmamamalıdır.

İslam düşüncesinde de mümine hedef olarak, “peygamberin ahlakı ile ahlaklanma” gösterilmektedir. Öyleyse bizim idealimizin de merhamet duygusunun kuşattığı bir toplum olması gerekmez mi?

Dinimize göre asıl olan şefkattir, merhamettir, yaşatmaktır. Allah’ın masum kıldığı cana kıymamak, zarar vermemektir. Nitekim Yüce Kitabımız Kur’an’da şöyle buyrulmaktadır:

أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

“Bir cana kıymaya veya yeryüzünde fesat çıkarmaya karşılık olması dışında, kim bir kimseyi öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir can kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur.” (Maide 32)

Her alanda olduğu gibi bu alanda da en güzel örneğimiz peygamber efendimiz Hz. Muhammet (as) (sav)’dir. Allah Resulü gerek aile hayatında, gerek toplumsal hayatta, gerekse devlet yönetiminde merhamet merkezli ilişkilerin en iyi örneklerini sergilemiştir.

Mekke’nin fethinde müşriklere gösterdiği müsamahada ve en azılı katilleri bağışlamasında da merhametin derin izlerini görmek mümkündür.

O, (s.a.v.) kendisini Mekke’den çıkaranları; hatta hicrette kendisini yakalamak üzere iken kumlara saplanan Süraka’yı, ashabını Mekke’den çıkartan Ebu Süfyan’ı ve eşi Hind’i, Hamza’yı öldüren Vahşi’yi ve diğerlerini hep affetmiştir. Onun müsamaha ve hoşgörüsü acziyetten değil âlemlere rahmet olmasından kaynaklanıyordu. Çünkü yüce rabbimiz onun için:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

“Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” buyurmuşlardı.

Efendimiz Rasulullah (sav) hayvanların zevk için dövüştürülmesi ve öldürülmesini, onların hedef yapılmasını ve dağlanmasını, onlara gücünün üzerinde yük yüklenmesini yasaklamıştır. Hatta çölde susuz köpeğe su verenin Allah’ın mağfiretine mazhar olduğunu, kedisini aç bırakmak sureti ile ölüme terk eden kadının cehenneme götüren bir amel işlediğini haber vermiştir. Kadınların ve çocukların hakları hususunda sürekli uyarılarda bulunmuştur. Güçlü olduğu halde Mekke’ye tevazu ile girip af yolunu seçmesi nasıl bir şefkat ve merhamete sahip olduğunu gösterir.

Şiddet ve merhametsizlik görüntülerinin sık sık ekranlara taşındığı günümüzde bize düşen, her durumda merhameti kuşanmak, insaflı ve vicdanlı davranmaktır.

Sevgi ve ülfeti, muhabbet ve şefkati hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline getirmektir.

Eşimizi, çocuklarımızı, ailemizi, komşularımızı ve tüm çevremizi elimizden ve dilimizden emin kılmaktır.

Şiddeti doğuran, yaygınlaştıran, normal gösteren, şiddete yönlendiren her türlü söylem ve davranışın karşısında durmaktır.

Şiddetin ortadan kalkması, insan onurunun korunması için var gücümüzle gayret etmektir.

Şiddete yeltenmek bir yana, gönül kırmanın dahi Kâbe’yi yıkmaktan daha büyük bir vebal olduğunu asla unutmamaktır.

Karıncayı dahi incitmekten sakınan bir medeniyetin mirasçısı olduğumuzu her daim hatırda tutmaktır.

Çağımızda hayatın günbegün şiddet ürettiği açıkça görülmektedir. Ruhun incelik kazanmasına yarayacak merhamet olmadıkça ortaya muhabbet ve sevginin çıkması beklenemez.

Günümüzde insanın ruhi ve duygusal tarafı görmezden gelinmektedir.

Sahih dinden uzaklaşma toplumları merhametten yana aç hâle getirmiş durumdadır.

Merhametten yana aç olan toplumlarda ise temel öğenin şiddet olması kaçınılmazdır.

Bugün merhametini kaybedenler Akdeniz’de batan teknedeki mültecilerin, evini yurdunu kaybeden insanların hâlini anlamaları ve bombaların son verdiği hayatlardan etkilenmeleri düşünülemez.

Rivayet edildiğine göre Hz. Ömer sokakta gezerken elinde serçesi olan bir çocuk görür fakat çocuk serçeyi o kadar sıkıyor dur ki kuş neredeyse ölmek üzeredir. Hz. Ömer hemen devesinden iner çocuğun yanına gidip, onu bana satar mısın, der. Satarım, cevabını veren çocuğa fiyatını sorar. Ondan, iki dirhem, yanıtını alır, o dönem iki dirhem ile bir koyun satın alınabilmektedir. Hz. Ömer 2 dirhemi çıkarıp verir çocuğa, kuşu da hürriyetine kavuşturur. Arkasından Rasulullah'ın "Siz yeryüzündeki bütün varlıklara merhamet edin ki gökyüzündekiler de size merhamet etsin." hadisini söyler.

İslami terbiye ile yoğrulan Hazreti Ömer'in bu merhameti, medeniyetimize yansımış, gönüller merhametle dolmuştur.

Milletimiz İslam'dan aldığı bu merhamet eğitimiyle kuşların fırtınadan, yağmurdan, çamurdan, yakıcı güneşten korunmalarını sağlamak için kervansaray, cami, medrese, köşk gibi birçok yapıya kuş evleri eklemişlerdir.

Şiddetten ve merhametsizlikten bütün dünya mustarip, hepimiz şikâyetçiyiz, ancak şiddeti doğuran sebepleri hiçbirimiz umursamıyoruz.

Merhametsizliğin doğal bir sonucu olan şiddet, âdeta bir eğitim aracı hâline geldi. Çocuk oyunlarından, televizyon film ve dizilerine kadar her yer ve her yönümüz şiddet sarmalında. Toplumu bu şiddet sarmalından kurtarmayı herkes dert edinmeli, kafa yormalı, buna nasıl bir çözüm üretilebilir diye çaba sarf etmelidir.

Kişiyi insani davranışlara sevk eden merhamet çok anlamlı ve önemlidir.

Merhamet mutlak bir acıma duygusundan öte kişiyi harekete geçiren, motive eden, davranışa sevk eden duygu olmalıdır.

Sâdece acıma manasında bir merhametin bir değeri yoktur. Hastayı görünce acıma duygusuna kapılıp seyretmek merhametten çok merhametsizliktir.

Merhamet ise tedavi ve şifa bulması için ne yapabilirim derdine düşmek, elinden geleni yapmaktır.

Aç olanı görünce acıma duygusu yerine onunla lokmamızı paylaşabilmektir.

Bugün aileden eğitim kurumlarına, iş yerlerinden sokak ve eğlence merkezlerine, ülkesini savunan insanlardan camide namaz kılanlara saldıranlara kadar her alanda yaygın şekilde gördüğümüz şiddet sahnelerinin temelinde merhametten yoksun cahillik ve merhametsizliğin olduğu aşikârdır

Mutlu ve huzur dolu bir dünyada yaşamak istiyorsak, merhametsizliğin kökünü kazıyarak tüm varlıklara, özümüzde var olan sevgi ve merhametle davranmalıyız.

Üstat Necip Fazıl'ın, Reis Bey'in ağzından ifade ettiği;

"Merhamet… Hava gibi, su gibi muhtaç olduğumuz iksir… Baş aşağı bir cemiyeti, baş yukarı edecek bir kudret… Göklerin merhametle dolu olduğuna inanıyorum. Bizse nefsimizin beton çatısını tepemize dikmiş, yaşamayı öldürüyoruz. Merhamet… Âlem bu temel üzerinde. Eğer toprağa, tohuma hatta kire, lekeye merhamet olsaydı, su olur muydu? Rengi merhamet, sesi merhamet, pırıltı şırıltı su… Ne duruyorsunuz? Sökün sahte su borularını. Ev ev merhamet şebekesi kurun! Tepelerinizdeki çatıları da yıkın! Göklerle temasa geçin!" sözlerini yeniden düşünmeye ihtiyacımız var. (Reis Bey Necip Fazıl Kısakürek)

Bugün insanlık sahip olmakla iftihar ettiği hiçbir şeyin kaybettiği şefkat ve merhametin yerini alamayacağını idrak etmek zorundadır.

Haz, hız ve hırs üçgeninde kibir ve benmerkezci duruşuyla merhamet ve şefkati yitirerek nasıl krizler yaşadığını yeniden düşünmelidir.

Şefkatten yoksun yüreklerin kin, öfke, nefret ve intikam ile neyi amaçladıklarını tezekkür etmelidir.

Barış dururken neden savaşın körüklendiğini, yaşatmak asıl iken öldürmenin neden öncelendiğini, sağlık dururken neden silaha yatırımların zirvede olduğunu tefekkür etmelidir.

Merhametten yoksun teknolojinin kurbanı olarak kirlettiği havanın, tükettiği suyun, yok ettiği ormanların ve bozduğu dengenin nasıl bir kaosa sebep olduğunu tahayyül etmelidir.

En çok şefkat göstermesi gerekenlere en büyük merhametsizliği nasıl yapabildiğini,

أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ

“Allah’ın doyurmadığını biz mi doyuracağız? (Yasin, 47) diyen vicdanları yeniden iman ve insanlık eleğinden geçirmelidir.

Dili, dini, ırkı, rengi, cinsiyeti ve kültürü gibi sebeplerle yargılanan, dışlanan, ötekileştirilen ve hatta ölüme sürüklenen hıçkırıklarını duymadığı çocukların, haykırışlarını duymadığı kadınların, kendisinden uzaklaştırdığı yaşlıların, kimsesiz, yetim ve muhtaçların nasıl bir çaresizlik yaşadıklarını yüreklerinde hissetmelidir. Kısacası insanlık, istikbali için mana dünyasını yeniden derin ve çok yönlü bir muhasebeye tabi tutmalıdır.

Merhamet yoksulu günümüz insanlarının elinden tutacak, yol gösterecek, ayağı tökezlemeden selametle onları menzil-i maksuda götürecek bir rehbere her zamankinden daha fazla ihtiyaçları vardır. İşte o rehber, Allah’ın insanlığa merhamet modeli olarak sunduğu Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s.)’dır. Onun yöntemidir. Onun emirleridir. O âlemlere rahmet, takva ehline önder ve insanlığa rehberdir. İnsanlık onun elini tutup ardından yürüdükçe onun sunduğu merhamet ikliminde aradığı huzur ve mutluluğa erecektir.

Merhametsiz gönülleri tedavi etmek barış, huzur ve kardeşliği yeniden inşa etmenin yolu; insanlığın benlik duygusundan sıyrılarak sevgi, şefkat ve merhamet duygusunu içine sindirmesinden ve merhameti yaşayan bir değere dönüştürmekten geçmektedir.

Anadolu’nun gönül insanlarının “İncinsen de incitme”, “Sakın incitme bir canı, yıkarsın arşı Rahmanı” ve “İncitme sen kimseyi, kimseye incinme hem / Güler yüzlü, tatlı dil, her ağzın balı ol / Güneş gibi şefkatli, yer gibi tevazulu / Su gibi sahavetli, merhametle dolu ol” sözlerine kulak vermek, bugün toplum olarak belki de en fazla muhtaç olduğumuz hususlardan biridir

Bugün insanlığın muhtaç olduğu merhamet Allah Rasulü’nün şu hadisinde gizlidir. “**Bir gün bir adam Hz. Peygamber (sav)’in huzuruna gelerek kalbinin katılığından şikâyet eder. Peygamber Efendimiz ona şu tavsiyede bulunur: Kalbinin yumuşamasını istiyorsan, fakiri doyur, yetimin başını okşa! Şüphesiz acıma, merhamet duygusu Rahman’dan bir cüzdür.”** (Buhari, Cenaiz,32)

Bugün asrın vicdanlarına merhameti yeniden aşılamalıyız. Asrın en büyük problemi olan merhametsizliği şefkat ve rahmete çevirmeliyiz. Rahmet ve merhameti topluma yaymalıyız. Bizim medeniyetimizin en temel değerlerinden biri adaletse diğeri merhamettir. Merhametsiz bir medeniyet olmaz. Dileğimiz ve duamız odur ki ülkemizde ve dünyada insani duyguları yaralayan şiddet kalmasın, onun yerine merhamet egemen olsun.

Mustafa ERGÜNYER/ Serdivan Vaizi